

**OPINIA
KRAJOWEJ RADY SĄDOWNICTWA**

z dnia 16 maja 2008 r.

w przedmiocie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw.

Krajowa Rada Sądownictwa zaopiniowała w dniu 13 września 2006 r. projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw. Bieżący projekt w znacznym stopniu powiela ówczesne rozwiązania w minimalnym stopniu uwzględniając podniesione uwagi.

Proponowane zmiany, co do zasady nie budzą wątpliwości, choć poszczególne rozwiązania, w ocenie Krajowej Rady Sądownictwa powinny zostać poprawione. W szczególności koniecznym zdaje się być dostosowanie przyjętego w projekcie ustawy aparatu pojęciowego, do istniejącego już tak w samej ustawie – Kodeks postępowania cywilnego, innych aktach normatywnych, jak w nauce prawa procesowego oraz orzecznictwie.

Dotyczy to wielu sformułowań, z których część, w ocenie Rady mogłaby zostać zmieniona lub zastąpiona pojęciami, funkcjonującymi w obrocie prawnym.

Projektodawca w kilku przepisach używa pojęcia „miejsca zwykłego pobytu”.

Na wstępie podnieść trzeba, że to pojęcie jest nie tylko nieostre, niedookreślone, ale przede wszystkim budzi poważne wątpliwości co do jego znaczenia, bowiem projekt ustawy poza miejscem zwyczajnego pobytu wyróżnia miejsce zamieszkania.

W art. 25 kc ustawodawca zdefiniował pojęcie „miejsce zamieszkania” przez miejsce przebywania osoby z zamiarem stałego pobytu. Jeśli więc pojęcie „miejsce zwykłego pobytu” ma być uzupełnieniem pojęcia „miejsca zamieszkania”, to rozumieć trzeba, że idzie o przebywanie w określonym miejscu bez zamiaru stałego pobytu, jednakże przebywanie w tym miejscu musi nosić cechy przebywania „normalnego, zwykłego”. Powyższe określenie nie daje odpowiedzi na pytanie, jakie to jest zwykłe przebywanie. Czy idzie tylko o przebywanie przez pewien czas, czy ma to być przebywanie periodyczne. Okoliczność ta nie jest bagatelną, bowiem brak jurysdykcji krajowej, stanowi przyczynę nieważności postępowania.

Wydaje się, że ustawowa definicja choćby przez przykłady byłaby wskazana.

Niekonsekwentnie zostało w proponowanym przepisie art. 1144¹ zastosowane pojęcie „przewodniczący w sądzie”. Na tle tego sformułowania rodzą się bowiem wątpliwości jaką osobę miał ustawodawca na myśli. W przepisach kpc użyto sformułowania „przewodniczący” lub „przewodniczący składu”. Rozumienie tych pojęć ułatwia ustanowiony rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości Regulamin urzędowania sądów powszechnych. Tymczasem pojęcie „przewodniczący w sądzie” nasuwa wątpliwości czy idzie o prezesa, wiceprezesa, przewodniczącego wydziału czy wreszcie przewodniczącego składu. Zatem treść proponowanego przepisu należałoby poprawić wskazując w sposób nierodzący wątpliwości, o który z podmiotów chodzi.

Podobnie rzecz ma się z użyciem w projekcie określenia „funkcja urzędowa” – przy regulacjach dotyczących immunitetu sądowego i egzekucyjnego.

Analiza proponowanych zmian wskazuje na to, że z immunitetu sądowego i egzekucyjnego korzystają tylko takie osoby, które podejmują czynności, prowadzą działalność w związku z pełnieniem misji dyplomatycznej czy to w imieniu obcych państw czy to na mocy ustaw, umów lub powszechnie ustalonych zwyczajów dyplomatycznych, a zatem sformułowanie „funkcje urzędowe” należałoby zastąpić odpowiednim odwołaniem się do pełnienia misji.

Niedookreślonym pojęciem jest również „długotrwałe niewykonywanie wniosku” – (art. 1133 § 2 wg projektu). Zamiast pojęcia długotrwałego niewykonywania wniosku należałoby odnieść się do krotności zlecenia doręczenia i w ten sposób uniknąć pojęcia budzącego wątpliwość.

Przechodząc do szczegółowych rozwiązań zawartych w projekcie:

1. Proponowana treść art. 235 § 3 i art. 639 kpc, z uwagi na brak projektów rozporządzeń, uniemożliwia ich opiniowanie.
2. Mając na uwadze projektowane brzmienie art. 734 kpc należy podkreślić, że Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie jest wyjątkowo obciążony i dlatego należałoby wskazać jako właściwy inny sąd, gdyż brak jest przeciwwskazań dla takiego rozwiązania.
3. Należy z uznaniem przyjąć propozycję zmiany art. 1098 kpc.

Możliwość zawieszenia postępowania w przypadku zawiśnięcia sporu przed sądem obcego państwa jest rozwiązaniem oczekiwanym. Nie sposób jednak przyjąć za prawidłowe proponowane rozwiązanie zawarte w zdaniu drugim § 1 art. 1098 kpc.

Przede wszystkim projekt ustawy zakłada z mocy prawa uznanie orzeczeń sądów obcych państw, zaś kwestia nie uznania orzeczenia wymaga wniosku strony oraz przeprowadzenia konkretnego postępowania. Nie może być zatem przesłanką odmowy zawieszenia postępowania okoliczność, że orzeczenie obcego państwa nie będzie spełniało przesłanek jego uznania. Byłby to niedopuszczalny przedsąd.

Również trudna do zaakceptowania jest przesłanka odmowy zawieszenia postępowania jeśli postępowanie przed sądem obcego państwa nie zostanie zakończone w rozsądnym terminie. Przesłanka ta wymaga bowiem oceny postępowania, które ze swej natury będzie trudne do oceny wobec braku informacji, wglądu w akta itp.

4. Trudna także do zaakceptowania jest proponowana konstrukcja nowej instytucji – jurysdykcji krajowej koniecznej. Co do zasady KRS widzi konieczność takiej instytucji. Posługiwanie się pojęciem „wystarczający związek z polskim porządkiem prawnym” nie jest właściwe. Pojęcie to jest nie tylko nieostre ale niezrozumiałe o jaki związek chodzi, związek roszczenia z polskim porządkiem prawnym, czy związek ten należy rozważać z punktu widzenia interesu państwa, strony, dalsze pytanie czy realizacja prawa do sądów ma być rozumiana w interesie wszystkich (erga omnes – wszystkich obywateli Unii Europejskiej) czy tylko obywateli Polski lub mających miejsce zamieszkania w Polsce.
5. Jeśli przepis art. 1104 § 2 w proponowanej zmianie (według uzasadnienia projektu) ma na celu ograniczenie jurysdykcji sądów polskich w sytuacji braku zapisu umownego o jakim mowa w § 1 poprzez konieczność wdania się w spór co do istoty sprawy w celu ustanowienia jurysdykcji, to jego konstrukcja tego nie odzwierciedla. Proponowana treść wskazuje na to, że wystarczy, by pozwany wdał się w spór co do istoty i wtedy sąd polski będzie właściwy.
6. Z uzasadnienia projektu ustawy wynika, że zamiarem ustawodawcy było rozszerzenie w stosunku do dotychczas obowiązujących przepisów, możliwości zawierania umów derogacyjnych, wyłączających jurysdykcję sądów polskich, choć rozszerzenie to ma być ograniczone m.in. w sprawach ze stosunku pracy.

Tymczasem proponowany przepis art. 1105 § 2 pkt 2 z pewnością założenia tego nie spełnia, a przy tym jest niezrozumiały; uniemożliwia on bowiem zawarcie umowy derogacyjnej przed powstaniem sporu, zezwalając natomiast na jej zawarcie po. Postanowienie takie jest nielogiczne.

Abstrahując od powyższej kwestii podnieść należy, że pojęcie powstania sporu jest pojęciem, którym dotychczas nie posługiwał się ustawodawca w kpc. Nauka prawa procesowego posługuje się i to dla sądu jest istotne zawisłością sprawy. Powstanie sporu nie jest jednak równoznaczne z tym pojęciem.

7. Wątpliwości budzi kwestia w jakiej formie i kto miałby wyrazić zgodę na złożenie zeznań przez wskazane w przepisie art. 1113¹ § 2 kpc osoby.

Uwagi dotyczące zmiany księgi drugiej.

- Przyjęta w projekcie zmiana art. 1135⁵ § 1 kpc powinna być uzupełniona przez rozszerzenie uprawnień strony, która nie ustanowiła pełnomocnika do prowadzenia sprawy o uprawnienie strony do wskazania adresu poza uprawnieniem do ustanowienia pełnomocnika dla doręczeń.
- Z uzasadnienia projektu ustawy wynika, że zamiarem projektodawcy było zaniechanie przyjętego dotychczas podziału na uznanie wykonalności orzeczenia obcego państwa od stwierdzenia wykonalności takiego orzeczenia i uznawaniu każdego orzeczenia bez względu na to czy nadaje się do egzekucji czy też nie, ograniczając jednocześnie stwierdzenie wykonalności do tych orzeczeń, które nadają się do egzekucji. Wyrazem takiego rozwiązania metodologicznego jest postanowienie art. 1145. Następstwem przyjętego rozwiązania zdaje się być art. 1148 w zw. z art. 1146, choć zabrakło tutaj konsekwencji. Jeśli, jak zakłada art. 1145 wszystkie orzeczenia sądów zagranicznych podlegają uznaniu z mocy prawa, za wyjątkiem tych, o których stanowi art. 1146, to powyższa treść wskazuje na dychotomiczny podział orzeczeń sądów zagranicznych na te, które podlegają uznaniu i te, które z uwagi na art. 1146 nie podlegają. Skoro zaś z mocy prawa wszystkie orzeczenia podlegają uznaniu, a tylko wyjątkowo niektóre nie podlegają, to bezcelowe jest przyznanie w art. 1148 § 1 uprawnienia do występowania z wnioskiem o uznanie orzeczenia, celowe jest natomiast przyznanie takiego uprawnienia do zgłoszenia wniosku o stwierdzenie, że orzeczenie nie podlega wykonaniu. KRS proponuje zatem zmianę tego zapisu.
- Poza powyższymi zastrzeżeniami budzi także przyjęta w projekcie ustawy terminologia.

W art. 1148 § 1 projektodawca posługuje się sformułowaniami „interes prawny” i „ustalenie”. Posłużenie się obu tymi sformułowaniami w ramach jednego zdania rodzi natychmiast skojarzenie z art. 189 kpc – powództwem o ustalenie, tymczasem dalsza analiza proponowanych przepisów (§ 2 oraz dodanego art. 1148¹) wskazuje na to, że zamiarem projektodawcy

nie jest wcale skierowanie tego postępowania na drogę procesu, a ostatecznym rozstrzygnięciem ma być nie wyrok sądu lecz postanowienie wydane na posiedzeniu niejawnym.

Zasadnym zatem wydaje się nadanie brzmienia art. 1148 dostosowanego do obecnie obowiązującej części pierwszej ustawy kpc. Wydaje się, że przepis art. 1148 § 1 uwzględniający wyżej wymienione uwagi powinien brzmieć:

Zainteresowany (pojęcie z art. 510 kpc, a postępowanie o uznanie ma się toczyć w ramach postępowania nieprocesowego) może wystąpić do sądu o stwierdzenie, że orzeczenie obcego państwa nie podlega uznaniu. Odpowiedniej do tego zmiany wymaga przepis art. 1148 § 2.

- Krajowa Rada Sądownictwa poddaje pod rozagę właściwość Sądu Okręgowego w Warszawie w sytuacji braku podstawy właściwości. Sytuacja Sądu Okręgowego w Warszawie po dokonanych podziale na dwa sądy okręgowe nie jest łatwa, a Sąd Okręgowy Warszawa – Praga, wobec nieznacznej liczby spraw mógłby te sprawy przejąć.
- KRS zgłasza także zastrzeżenia do proponowanej treści art. 1151² § 1 kpc.

Pierwsze dwa zdania proponowanego przepisu nie budzą wątpliwości, natomiast postanowienie od zdania trzeciego burzy pewien ustalony przepisami obowiązującego Kodeksu postępowania cywilnego porządek.

Konstrukcja zdania trzeciego przypomina przepis art. 492 § 1 kpc, konsekwencją zatem przyjętego rozwiązania winno być odpowiednie stosowanie przepisów Części Drugiej Kodeksu. Odpowiednie zaś zastosowanie przepisu oznacza stosowanie tej części przepisów postępowania egzekucyjnego, które stosuje się do tytułów z zabezpieczenia (nota bene obecnie Kodeks używa sformułowania „udzielenie zabezpieczenia” nie „dokonanie zabezpieczenia”).

Z treści proponowanego przepisu art. 1151² § 1 kpc wynikają następujące konsekwencje:

- a) konieczność złożenia przez wierzyciela wniosku określającego sposób zabezpieczenia, w sytuacji, gdy tytuł już istnieje;
- b) ewentualne „w razie potrzeby” działanie sądu (z urzędu).

Pojęcie „w razie potrzeby” jest niedookreślone i nie ma przesłanek do rozważania jak je należy rozumieć. Czy sąd ma podjąć czynności z urzędu dla ochrony wierzyciela, czy dłużnika.

Podnieść nadto należy, że wg przepisów regulujących postępowanie zabezpieczające, egzekucyjne sąd nie działa z urzędu, a zawsze na wniosek, który musi spełniać określone

przesłanki. Sąd orzekający w sprawach „o udzielenie zabezpieczenia” związany jest granicami tego wniosku (art. 738 kpc).

Zdaniem KRS treść art. 1151² § 1 kpc powinna ulec zmianie, przez skreślenie zapisu rozpoczynającego się od słów „sposób zabezpieczenia” do „odpowiednio”, zaś po słowach „tytuł zabezpieczenia” dodać „do którego stosuje się odpowiednio przepisy art. 736 § 1 pkt 1, 738, 747, 750-752⁶, 754¹, 755 i 757” kpc.

- Niespójna wydaje się również zmiana art. 73 ust. 2 ustawy – Prawo o aktach stanu cywilnego (art. 2 projektu). W ocenie Krajowej Rady Sądownictwa proponowany przepis jest niespójny z art. 1145 projektu zakładającego, że uznaniu z mocy prawa podlegają wszystkie orzeczenia, chyba że istnieją przeszkody do uznania. Jeśli z mocy prawa uznaniu podlegają wszystkie orzeczenia państwa obcego, nie ma sensu sformułowanie rozpoczynające się od słów „jeżeli orzeczenie to podlega uznaniu”. Ponadto przyjęcie takiej konstrukcji przepisu budzi wątpliwości czy strony chcące dokonać wzmianki lub przypisku w akcie stanu cywilnego, nie będą odsyłane do sądu o stwierdzenie, że orzeczenie podlega uznaniu, gdy tymczasem z uzasadnienia wynika, że zamiarem ustawodawcy było uniknięcie tego.

Uwagi dotyczące postępowania w sprawie europejskiego nakazu zapłaty.

1. Proponowany art. 505¹⁸ § 1 kpc stwierdza, że „jeżeli europejski nakaz zapłaty, zgodnie z przepisami odrębnymi, może zostać wydany tylko co do części roszczenia i powód wyraża na to zgodę” to sąd z urzędu, we właściwym trybie, rozpoznaje sprawę co do pozostałej części roszczenia. Takie sformułowanie przepisu pozostaje w sprzeczności z brzmieniem art. 10 ust. 3 rozporządzenia (WE) Nr 1896/2006 z dnia 12 grudnia 2006 roku ustanawiającego postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty, który mówi, że sąd odrzuca w całości pozew o wydanie europejskiego nakazu zapłaty, jeśli powód nie przyjmie w wyznaczonym terminie lub odrzuci propozycję sądu w przedmiocie wydania przedmiotowego nakazu jedynie co do części roszczenia. Uwzględniając powyższe należy wskazać, że rozpoznanie sprawy przez sąd powinno mieć miejsce jedynie na wniosek powoda. Należy również wskazać na wadliwość sformułowania „we właściwym trybie”, analogicznie użytego w art. 505¹⁹ § 1 kpc. Kodeks postępowania cywilnego wyróżnia tryb procesowy i tryb nieprocesowy, tymczasem treść wzmiankowanych przepisów wskazuje, że sformułowanie to odnosi się do rodzaju postępowania odrębnego. Ponadto, mając na względzie treść art. 7 przedmiotowego rozporządzenia (WE) Nr 1896/2006, niezrozumiałe jest zamieszczenie w projekcie art. 505¹⁸ § 2 kpc w propo-

nowanym brzmieniu. Jeśli zamiarem projektodawcy było danie powodowi w szczególnych okolicznościach możliwości zgłoszenia dowodów to przepis ten powinien zostać inaczej sformułowany.

2. Treść postulowanego art. 505²⁰ kpc pozostaje w sprzeczności z treścią art. 20 rozporządzenia (WE) Nr 1896/2006, który w ust. 3 mówi, że europejski nakaz zapłaty traci moc, jeżeli sąd uzna, że ponowne zbadanie nakazu jest uzasadnione z uwagi na jedną z przyczyn enumeratywnie wskazanych w ust. 1 i 2 tego artykułu. Wobec tego wadliwa jest zaproponowana w projekcie konstrukcja art. 505²⁰ kpc, który przewiduje możliwość uchylania nakazu zapłaty.

Uwagi dotyczące europejskiego postępowania w sprawie drobnych roszczeń.

1. Zgodnie z treścią projektu art. 505²² § 1 kpc europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń należeć ma do sądów rejonowych i okręgowych. W świetle art. 2 rozporządzenia (WE) nr 861/2007 z dnia 11 lipca 2007 r. ustanawiającego europejskie postępowanie w sprawach drobnych roszczeń, który ogranicza wartość przedmiotu sporu do kwoty nieprzekraczającej 2000 EURO właściwe powinny być wyłącznie sądy rejonowe.
2. Rozwiązanie proponowane w art. 505²⁴ kpc jest niespójne z aktualną treścią art. 130 Kodeksu postępowania cywilnego i rozporządzeniem (WE) nr 861/2007 z dnia 11 lipca 2007 r. ustanawiającego postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty, które nie zawierają wymogu aby w przedmiocie zwrotu pozwu sąd wydawał postanowienie. Przywołane przepisy mówią jedynie, że zwrot pozwu następuje zarządzeniem przewodniczącego.
3. W myśl projektowanego art. 505²⁷ § 2 kpc sąd drugiej instancji uchylając zaskarżony wyrok przekazuje sprawę do rozpoznania z wyłączeniem przepisów o postępowaniach odrębnych. Powyższe zastrzeżenie nie ma uzasadnienia ponieważ sąd drugiej instancji nie przekazuje sprawy do rozpoznania w postępowaniach odrębnych. Właściwie przepis ten powinien brzmieć „Uchylając zaskarżony wyrok sąd drugiej instancji przekazuje sprawę sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania”.
4. Zgodnie z brzmieniem art. 795⁸ kpc na wniosek powoda sąd, który wydał orzeczenie wydaje zaświadczenie dotyczące orzeczenia wydanego w europejskim postępowaniu w sprawie drobnych roszczeń. Takie zaświadczenie może też wydać referendarz sądowy.

Właściwym wydaje się by wydawanie niniejszych zaświadczeń przekazać do wyłącznej kompetencji referendarzy.

5. Zgodnie z treścią rozporządzenia (WE) nr 861/2007 pojęcia „powództwo oczywiście bezzasadne” i „powództwo niedopuszczalne” powinny być określone przez prawo krajowe, tymczasem wymóg ten nie został uwzględniony w przedstawionym projekcie.

Mając powyższe na uwadze Krajowa Rada Sądownictwa tylko wówczas pozytywnie zaopiniuje proponowane zmiany gdy zostaną uwzględnione powyższe zastrzeżenia.